

Важливим є раціональне використання досвіду фахівців зарубіжних вищих медичних навчальних закладів.

Однією з основних позицій викладання є така якість педагогічного процесу, де на кожному етапі викладення матеріалу діє зворотний зв'язок зі студентом. Така мотивація студентів до навчального процесу психологічно розвантажує їх, створюючи здорову конкуренцію в засвоєнні нового навчального матеріалу. Важливо не тільки викласти конкретний матеріал, а й розвинути особистість студента-медика в системі дисципліни. Відомо, що Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) запровадила визначення сучасного висококваліфікованого лікаря як особи, яка «надає допомогу, приймає рішення, спілкується, керує та враховує інтереси й потреби суспільства» [2].

Сприймати нові знання студентам буде легше на підставі наявності в них міцної бази з фундаментальних і клінічних дисциплін, закладеної на попередніх курсах. Однак на даному етапі викладачі зустрілися з деякими труднощами. Відомо, що при оцінюванні знань студентів на кожному занятті перевагу віддають стандартизованим методам: тестуванню, структурованим письмовим роботам, усному опитуванню, контролю практичних навичок. Використання тестів у навчальному процесі надійно увійшло у світову педагогічну практику. Постійно розвиваються наші уявлення про призначення і педагогічні можливості тестів, їхні форми та формати запитань. Проте використання такої форми контролю почало відтісняти на другий план найважливішу частину заняття з клінічних дисциплін – практичну професійно-орієнтовану роботу студентів. Унаслідок цього студент, який добре вирішує тестові завдання, не завжди може пояснити та обґрунтувати свою відповідь. Його знання стають фрагментарними, базуються на стандартних тестових ситуаціях, що неодноразово повторюються, а клінічного мислення та практичної підготовки бракує.

Тестування – це методи перевірки знань, які використовуються в сучасній освіті та відповідають критеріям якості при визначенні теоретичної підготовки. Однак сучасний професійний медичний працівник має володіти не лише теоретичними знаннями, а й практичними навичками, швидко приймати правильні рішення в умовах стресу та дефіциту часу. Найефективніший спосіб досягнення цієї мети – робота безпосередньо з пацієнтами. Для цього необхідне підвищення мотивації студентів до засвоєння ними матеріалу. Перевага в кількості балів під час оцінювання успішності навчання на клінічних дисциплінах віддається на користь практичних навичок.

Проводячи якомога більше часу біля ліжка хворого, збираючи скарги й анамнез, виконуючи фізикальне обстеження, аналізуючи результати додаткових методів дослідження, студенти зможуть самостійно інтегрувати знання з предметів, вивчених на попередніх курсах.

У такому процесі навчання дуже важливою стає роль викладача. Для того, щоб навчання студента було ефективним, а оцінка викладача об'єктивною, викладач має простежити за етапом визначення діагнозу, вибору й обґрунтування лікувальної тактики, надати додаткову інформацію для порівняння, відібрати патології для диференційованої діагностики.

Такий підхід до викладання клінічних дисциплін спонукатиме до вмілого і свідомого використання засвоєних знань, сприятиме їх закріпленню в нових умовах реальної клінічної ситуації, що допоможе майбутнім лікарям зрозуміти й оцінити необхідність теоретичних знань.

Отже, логічно випливає висновок про необхідність ґрунтовної підготовки і викладачів, і студентів вищих медичних навчальних закладів. У час освітніх інтеграційних процесів необхідно зберегти позитивні здобутки національної системи медичної освіти, враховуючи можливості та соціально-медичні потреби сучасності, а також ефективно використати досвід європейських країн для підготовки лікаря високої кваліфікації.

Список використаної літератури

1. Левківський К.М. Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні / К.М. Левківський // Доповідь на парламентських слуханнях. – К.: Парлам. вид-во, 2004. – 184 с.
2. Міцність знань студентів – невід'ємна умова успішності подальшої професійної діяльності / М. І. Тарапата, П. Я. Кравцов, Б. Г. Попов [та ін.] // Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів : досвід, проблеми та перспективи: матеріали наук.-практ. конф., 20–21 квіт. 2004 р. – Харків, 2004. – С. 147–148.
3. Неловкіна Берналь О. А. Соціально-професійна підготовка сучасного лікаря : американський та європейський підходи / О. А. Неловкіна Берналь // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2010. – № 1. – С. 101–106.
4. Система управління якістю медичної освіти в Україні: монографія / І.Є. Булах, О.П. Волосовець, Ю.В. Вороненко [та ін]. – Донецьк: АРТ-ПРЕС, 2003. – 212 с.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НА КАФЕДРІ ФІЗІОЛОГІЇ ВДНЗУ «УМСА»

Весніна Л.Е., Соколенко В.М., Федотенкова Н.М., Ткаченко О.В.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті обґрунтовано, що професійне становлення студентів-стоматологів у вищому медичному навчальному закладі здійснюється при вирішенні майбутніх професійних ситуацій, які моделюють зміст і структуру майбутньої діяльності. Доведено, що викладання фізіології має створювати умови для формування клінічного мислення студентів.

Ключові слова: студенти-стоматологи, фізіологія, клінічне мислення, професійна орієнтація.

В умовах сучасного суспільства освіта стала одним із пріоритетних аспектів людської діяльності [1], адже від напрямку й ефективності освіти залежать перспективи розвитку людства. Освіта в наш час розглядається як головний чинник соціального й економічного прогресу. Тому метою навчального процесу у вищих медичних навчальних закладах має бути підвищення професійної компетентності сучасних лікарів [4]. Пильна увага приділяється розробленню нових і вдосконаленню наявних методів і прийомів навчання. Зокрема з нових методів значна увага

приділяється інтерактивним методам, у тому числі при підготовці студентів-стоматологів [2].

Для виконання вимог до професійних навичок фахівців необхідна оптимізація чинних і розробка нових програм підвищення кваліфікації медичних кадрів [4]. Застосування в навчанні інноваційних технологій дозволить здобути освіту світового рівня, стати конкурентоспроможним фахівцем, надавати кожному громадянину сучасну допомогу та мати можливість вибору праці в будь-якій країні.

За організації навчального процесу у вищих медичних навчальних закладах за кредитно-модульною системою важливим є підвищення мотивації навчальної діяльності студента, що сприяє якісному професійному формуванню майбутнього лікаря [5], що неможливо досягти без професійної спрямованості занять, а також підкреслення міжпредметної інтеграції між фізіологією як базовою теоретичною дисципліною та клінічними стоматологічними предметами зокрема.

Основними методологічними принципами вдосконалення і виховання студентів є наочність та практична значимість кожного практичного заняття, що широко впроваджено в навчальний процес на кафедрі фізіології ВДНЗУ «УМСА». На практичних заняттях із фізіології збудливих тканин викладачі звертають увагу студентів-стоматологів на використання і діагностичні можливості хронаксиметрії та електроміографії в різних розділах стоматології; ознайомлюють із методом електроодонтодіагностики і явищем гальванізму під час вивчення біоелектричних явищ (розкриваючи можливі причини і клінічні прояви останнього); підкреслюють функціональні особливості жувальних м'язів, особливості та розподіл різних рецепторів ротової порожнини. На заняттях із фізіології нервової системи досить докладно вивчається робота черепно-мозкових нервів, і студенти ознайомлюються з методикою оцінювання функціонування деяких із них, підкреслюється роль різних відділів нервової системи у функціонуванні щелепно-лищевої ділянки. При вивченні автономної нервової системи обов'язково наголошується на впливі симпатичної та парасимпатичної іннервації на слиновиділення – об'ємі й складі слини, що виділяється. Фізіологи нашої кафедри підкреслюють, що гормони й інші біологічно активні речовини діють на щелепно-лицеву ділянку, і що стан ротової порожнини може змінюватися при ендокринних хворобах, тому приділяємо велику увагу важливій інкреторній ролі ротової порожнини. Важливо, що швидкість адаптації до знімних і незнімних зубних протезів і взагалі поведінка хворого на прийомі в стоматолога, його чутливість до доз лікарських засобів залежать від індивідуальних особливостей вищої нервової діяльності та від функціонального стану організму хворого (перевтома, хвилювання тощо).

Також при вивченні фізіології вищої нервової діяльності викладачі підкреслюють, що слово як подразник другої сигнальної системи може дуже сильно впливати на організм, психіка хворого може бути лабільною, що потребує пильної уваги лікаря та обов'язкового можливого врахування індивідуально-типологічних особливостей хворих під час прийому.

Реодентографія і реопародонтографія є важливими методиками, які дозволяють оцінювати кровопостачання зуба, про них наголошується при вивченні фізіології системи кровообігу (гемодинаміки зокрема). Відомо, що ротова порожнина становить собою орган кровотворення на ранніх етапах ембріогенезу. На занятті з фізіології ротової порожнини приділяється велика увага не лише специфічним функціям ротової порожнини (тобто тим, які спрямовані на травлення), а й неспецифічним. Також наголошується, що щелепно-лицева ділянка загалом і ротова порожнина зокрема відіграють значну роль у неспецифічній і специфічній резистентності організму, у всіх етапах і ланках гемостазу, функціонування фібринолітичної та антикоагулянтної систем.

Викладачі кафедри приділяють велику увагу на заняттях із фізіології системи гемостазу ознайомленню з синдромом дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові (зокрема в практиці лікаря-стоматолога), принципам лабораторної діагностики порушень судинно-тромбоцитарного та коагуляційного гемостазу, антикоагулянтної та фібринолітичної ланок, аналізу диференційованої коагулограми, фізіологічному обґрунтуванню лікування гемостазіопатій (зокрема гемофілій). Тому можна чітко простежити двобічний зв'язок не лише між окремими системами організму (внутрішньопредметна інтеграція), а й між фізіологією та предметами стоматологічного профілю, тим самим забезпечуючи міжпредметну інтеграцію. Ураження ротової порожнини часто є першим сигналом виникнення патологічних зрушень у інших системах організму. Стан ротової порожнини тісно пов'язаний із соматичною патологією інших систем організму, що зумовлює проведення лінгводіагностики і вивчення стану ротової порожнини лікарями-стоматологами.

Нині прийнято виокремлювати стоматологічну фізіологію як окремий розділ фізіології людини, що розглядає перш за все питання участі щелепно-лищевої ділянки в процесах травлення, захисту організму від ушкоджувальних факторів навколишнього середовища, формування мовлення, а також естетичні проблеми [8]; створені підручники з фізіології для студентів стоматологічного профілю [6].

Профорієнтоване навчання, починаючи з молодших курсів, буде сприяти формуванню в студентів спрямованості на успішну професійну діяльність. Зрозуміло, що формування спрямованості особистості на успішну професійну діяльність є однією з головних функцій освіти у вищому навчальному закладі, що є центральним етапом становлення особистості як професіонала [7].

Підбиваючи підсумок, наголосимо, що фізіологи нашої кафедри намагаються працювати згідно із сучасними вимогами до викладання дисципліни з урахуванням найновітніших методів дослідження (як загальноклінічних, так і стоматологічних), а також вимог Болонської системи організації навчального процесу. Ознайомлення студентів із загальноклінічними, універсальними й інформативними методами дослідження, які застосовуються лікарями будь-якого профілю з різних країн світу (загальноклінічні аналізи крові та сечі, спірограма, електрокардіограма, електроенцефалограма, реоенцефалограма, шлункове і дуоденальне зондування тощо), а також ознайомлення зі спеціальними методами (електроодонтодіагностика, мастикаціографія, гнатодинамометрія, реопародонтографія тощо), дає можливість стати фахівцями широкого профілю. Тому на кожному занятті викладачі нашої кафедри наголошують на важливості вивчення студентом-стоматологом не лише фізіології ротової порожнини, а усього організму в цілому.

Список використаної літератури

1. Василик В.С. Впровадження сучасних методів освіти у викладання базових дисциплін як ключовий компонент професійної підготовки майбутніх лікарів / В.С.Василик // Тези доповідей навчально-методичної конференції «Шляхи удоско-

- налення навчального процесу і необхідність впровадження нових підходів у роботі кафедр медичного університету в сучасних умовах» (м.Вінниця, 26 лютого 2014 р.). – Вінниця, 2014. – С.28-29.
2. Дудік О.П. Використання інтерактивних методів навчання на практичних заняттях у студентів стоматологічного факультету / О.П.Дудік, Н.В. Драчук // Тези доповідей навчально-методичної конференції «Шляхи удосконалення навчального процесу і необхідність впровадження нових підходів у роботі кафедр медичного університету в сучасних умовах» (м.Вінниця, 26 лютого 2014 р.). – Вінниця, 2014. – С.69-70.
  3. Дусик А.В. Сучасні підходи в медичній освіті / А.В. Дусик, Г.В. Троян //Тези доповідей навчально-методичної конференції «Шляхи удосконалення навчального процесу і необхідність впровадження нових підходів у роботі кафедр медичного університету в сучасних умовах» (м.Вінниця, 26 лютого 2014 р.). – Вінниця, 2014.
  4. Кліщ Г.І. Професійна компетентність як мета підготовки сучасних лікарів у медичних університетах Австрії / Г.І.Кліщ //Медична освіта. – 2011. – №4. – С.32-38.
  5. Леонова Н.В. Підвищення мотивації до навчання студентів вищих медичних навчальних закладів в умовах кредитно-модульної системи / Н.В.Леонова, І.А.Руцька //Тези доповідей навчально-методичної конференції «Шляхи удосконалення навчального процесу і необхідність впровадження нових підходів у роботі кафедр медичного університету в сучасних умовах» (м.Вінниця, 26 лютого 2014 р.). – Вінниця, 2014. – С.144-145.
  6. Полянцев В.А. Нормальная физиология: учебное пособие для студентов стоматологических факультетов / В.А.Полянцев. - М.: Медицина, 1989. – 240 с.
  7. Физиология челюстно-лицевой области: учебник ; под ред. С.М. Будылиной, В.П.Дегтярёва. - М.: Медицина, 2000. – 352 с.
  8. Самійленко І.В. Теоретичні основи психологічних аспектів формування в студентів спрямованості на успішну професійну діяльність / І.В. Самійленко, Т.В. Шарбенко, Т.О. Лещенко // Матеріали навчально-методичної конференції «Європейський вибір – невід’ємна складова розвитку вищої медичної освіти України». – Полтава, 2013. – С.172-173.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕНСИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КАК СРЕДСТВО СТИМУЛИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

Владимирова В.И., Савицкая Т.В., Иотова И.Н.

ВГУЗ Украины "Украинская медицинская стоматологическая академия"

Статья посвящена анализу интенсивных технологий обучения иностранным языкам в высшей школе. Раскрыта необходимость стимулирования коммуникативной компетентности преподавателей и студентов при обучении русскому языку как иностранному, осуществлён обзор современных взглядов на эту проблему, представлены точки зрения авторов по использованию интенсивных технологий обучения иностранным языкам в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: интенсивные технологии, стимулирование коммуникативной компетенции, дифференцированный и индивидуальный подходы, алгоритм действия преподавателя.

Вопросам дифференцированного и индивидуального подходов в обучении русскому языку как иностранному уделяется большое внимание как за рубежом, так и в Украине. Современное образование выдвигает новые требования к профессиональной подготовке специалиста, способного свободно ориентироваться в сложных социокультурных условиях, готового обслуживать процессы коммуникации в широком смысле этого слова. Врач, преподаватель, менеджер, юрист и многие другие специалисты должны обладать коммуникативной культурой, способностью к сотрудничеству, умением вести диалог, проявлять гибкость в общении, т.е. быть коммуникативно-компетентными.

Коммуникативная компетентность будущего врача - это ценностное качество личности медика, образующими компонентами которого выступают три группы свойств: 1) свойства, необходимые для проведения перцептивной деятельности, способствующие восприятию, пониманию партнёра по деловому общению и способствующие самовыражению; 2) свойства, обеспечивающие проведение собственно коммуникативной деятельности (восстановление предыдущей коммуникативной деятельности, передача информации, организация творческой деятельности, управление процессом общения, анализ поступков партнёров по общению; 3) свойства, необходимые для проведения коммуникативно-операциональной деятельности, способствующие технологиям обучения иностранным языкам, в частности русскому, управлению собой в процессе общения и управлению другими.

Обновление системы образования, когда объективно требуется переводить процесс обучения на новый уровень, а также **технологизация** общества обусловили появление новых педагогических технологий.

Г.К. Селевко полагает, что исходя из структуры учебного процесса, компонентами технологии следует выделять: концептуальную основу; содержательную часть обучения; процессуальную часть. Процессуальная часть – это технологический процесс, который состоит из организации учебного процесса; методов и форм учебной деятельности студентов; методов и форм работы преподавателя; деятельности преподавателя по управлению процессом усвоения материала; диагностики учебного процесса. Автор выделяет следующие критерии технологичности: **концептуальность** (опора на определенную научную концепцию – философское, психологическое, дидактическое и социально-педагогическое обоснование достижения образовательных целей); **системность** (признаки системы: логика процесса, взаимосвязь всех его частей, целостность); **управляемость** (возможность диагностического целеполагания, планирования, проектирования процесса обучения, поэтапной диагностики, варьирования средствами и методами с целью коррекции результатов); **эффективность** (условия конкуренции должны быть эффективными по результатам и оптимальными по затратам, гарантировать достижение определенного стандарта обучения); **воспроизводимость** (возможность применения в других однотипных образова-